

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ



ЗАТВЕРДЖУЮ  
Голова приймальної комісії  
С.М. Козьменко  
\_\_\_\_\_ 2016 р.

ПРОГРАМА  
ДОДАТКОВОГО ВИПРОБУВАННЯ  
З ОСНОВ ЕКОНОМІКИ

для здобуття ступеня «магістр»  
за спеціальністю

- 072 Фінанси, банківська справа та страхування (освітня програма «Фінанси та страхування», освітня програма «Фінанси та банківська справа»);
- 051 Економіка (освітня програма «Економічна кібернетика»);
- 056 Міжнародні економічні відносини (освітня програма «Міжнародний бізнес»);
- 071 Облік і оподаткування (освітня програма «Облік і оподаткування»);
- 125 Кібербезпека (освітня програма «Кібербезпека»);
- 073 Менеджмент (освітня програма «Управління фінансово-економічною безпекою»)

УХВАЛЕНО:

на засіданні  
кафедри теоретичної і прикладної  
економіки  
(протокол № 5 від 17 лютого 2016 р.)

В.о. завідувача кафедри

\_\_\_\_\_ Дутченко О.М.

Суми – 2016

## ЗМІСТ

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ....	3
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ДОДАТКОВОГО ВИПРОБУВАННЯ .....	3
3. ПЕРЕЛІК РОЗДІЛІВ І ТЕМ.....	4
3.1. Зміст дисципліни за темами.....	4
3.2. Перелік питань з дисципліни. ....	7
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ .....	10
5. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ .....	11
6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ .....	12

## **1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ**

Організаційна підготовка до вступних випробувань з основ економіки для здобуття ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування (освітня програма «Фінанси та страхування»), освітня програма «Фінанси та банківська справа»); 051 Економіка (освітня програма «Економічна кібернетика»); 056 Міжнародні економічні відносини (освітня програма «Міжнародний бізнес»); 071 Облік і оподаткування (освітня програма «Облік і оподаткування»); 073 Менеджмент (освітня програма «Управління фінансово-економічною безпекою»)

## **2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ДОДАТКОВОГО ВИПРОБУВАННЯ**

Програму вступного іспиту з основ економіки для вступників «Української академії банківської справи» розроблено на основі чинної програми з економічної теорії для студентів вищих навчальних закладів економічного профілю. Складання вступних фахових випробувань здійснюється згідно з Правилами вступу до «Української академії банківської справи» у 2016 році, затвердженими Вченою радою Академії.

Метою вступних випробувань для абітурієнтів є визначення рівня засвоєння знань з економічної теорії з метою відбору найбільш підготовлених вступників для отримання рівня освіти – «магістр».

До складу комісії з приймання вступних випробувань та перевірки результатів включаються науково-педагогічні працівники із числа професорів та доцентів кафедри теоретичної і прикладної економіки Академії.

Підготовка і складання вступних випробувань здійснюється згідно з розкладом, затвердженим ректором Академії. Робота екзаменаційної комісії проводиться у встановлені терміни. Вступні випробування проводяться за розкладом у формі письмових відповідей на питання екзаменаційного білета (тестова форма контролю). Виконання завдань екзаменаційного вступного випробування абітурієнти здійснюють протягом 90 хвилини (1,5 астрономічні години). Вирішуючи питання тестового контролю, студент повинен визначити одну правильну відповідь на кожне тестове завдання. У разі сумніву щодо розуміння сформульованих у білеті питань вступник має право звернутися за поясненням до членів предметної екзаменаційної комісії.

### 3. ПЕРЕЛІК РОЗДІЛІВ І ТЕМ

#### 3.1. Зміст дисципліни за темами

##### **Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.**

Виникнення економічної теорії та її місце в системі економічних наук. Основні етапи розвитку економічної теорії, школи і течії. Об'єкт економічної теорії. Предмет економічної теорії. Трактатування предмета економічної теорії різними школами. Виробничі відносини. Економічні закони. Методи пізнання економічної дійсності. Закони, принципи і категорії економічної теорії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна економічної теорії. Суть і класифікація економічних законів. економічна теорія і практика. Функції економічної теорії.

##### **Тема 2. Економічні потреби людей. Економічні інтереси. Суспільний процес виробництва.**

Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Економічний інтерес, його сутність і функції. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Благо. Економічне благо. Класифікація благ. Соціально-економічний зміст виробництва, його загальні риси. Структура суспільного виробництва. Відтворення. Типи відтворення. Економічне зростання. Джерела та типи економічного зростання. Продуктивні сили: їх елементи і найважливіші риси. Еволюція і роль продуктивних сил у розвитку суспільства. Фактори виробництва, їх взаємодія та характеристика. Відтворювані та не відтворювані фактори виробництва, їх відносна та абсолютна обмеженість. Проблема обмеженості ресурсів. Виробничі можливості. Крива виробничих можливостей.

##### **Тема 3. Економічна система суспільства.**

Сутність економічної системи та її структура; продуктивні сили та виробничі відносини. Періодизація економічної еволюції суспільства. Критерії періодизації. Основні концепції періодизації економічної еволюції: технократична, формаційна, цивілізаційна. Управління господарською діяльністю людей. Типи управління. Типи економічних систем. Традиційна економічна система, ринкова економічна система, командно-адміністративна економічна система, змішана економічна система. Перехідна економічна система. Сутність відносин власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Форми та різновиди власності. Індивідуальна та приватна форма власності. Колективні форми власності та її різновиди. Державна власність. Генезис форм власності. Реформування відносин власності в Україні. Роздержавлення та приватизація. Етапи приватизації. Форми приватизації. Ваучерна та грошова приватизація.

##### **Тема 4. Товарна форма суспільного виробництва та його еволюція.**

Загальні форми суспільного виробництва. Натуральне господарство та його риси. Умови існування натурального господарства. Товарне господарство. Риси товарного господарства. Причини виникнення і розвитку товарного господарства. Види товарного господарювання. Товар, його

властивості: споживча вартість, корисність, вартість та мінова вартість, ціна товару. Концепції цінності товару: трудова теорія вартості, теорія спадної граничної корисності, теорія попиту і пропозиції. Закон вартості та його функції.

#### **Тема 5. Гроші в системі товарних відносин.**

Історичний процес розвитку обміну і форм вартості, виникнення грошей. Проста або випадкова форм вартості, розгорнута форма вартості. Загальний еквівалент. Сутність грошей. Грошові системи. Види грошей, грошові агрегати. Функції грошей. Закони грошового обігу. Інфляція. Причини і види інфляції, її наслідки. Основні методи боротьби з інфляцією. Грошові реформи.

#### **Тема 6. Домогосподарство у системі економічних відносин.**

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Сектор домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Нерівномірність у розподілі доходів домогосподарств. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.

#### **Тема 7. Підприємство як товаровиробник. Підприємництво.**

Сутність підприємства. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств. Організаційно-економічні форми підприємств. Товариство з повною відповідальністю. Товариство з обмеженою відповідальністю. Акціонерне товариство. Державне підприємство. Масштаби підприємства. Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Характерні риси підприємництва. Види підприємництва. Функції підприємництва.

#### **Тема 8. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата. Ціна виробництва.**

Капітал. Теорії капіталу. Наймана праця: суть і риси, її вартість та споживча вартість. Заробітна плата. Теорії заробітної плати. Форми, системи, функції заробітної плати. Постійний та змінний капітал. Додаткова вартість, її маса та норма, чинники, що визначають їх величину. Прибуток: маса та норма. Кругооборот капіталу і його стадії. Оборот капіталу. Основний та оборотний капітал. Амортизація. Міжгалузева конкуренція за максимізацію прибутку, формування середнього прибутку та ціни виробництва.

#### **Тема 9. Витрати виробництва. Валовий дохід і прибуток.**

Витрати підприємства. Індивідуальні та суспільні витрати виробництва. Зовнішні та внутрішні, альтернативні витрати. Бухгалтерські витрати. Постійні та змінні витрати. Граничні витрати. Середні витрати. Оптимізація витрат виробництва. Валовий дохід. Середній та граничний дохід. Структура валового доходу і його розподілення. Прибуток підприємства. Структура прибутку. Бухгалтерський, нормальний, економічний прибуток.

Рентабельність (норма прибутку). Розподіл прибутку між підприємством і державою.

**Тема 10. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.**

Сутність ринку. Місце і роль ринку в економіці. Функції ринку. Умови ефективного функціонування ринку. Класифікація ринків за різними критеріями. Багатоманітність моделей ринкового господарства. Механізм функціонування ринку. Попит, детермінанти попиту, закон попиту, еластичність попиту. Пропозиція, детермінанти пропозиції, закон пропозиції, еластичність пропозиції. Формування ринкової рівноваги. Цінова політика підприємства. Кон'юнктура ринку, її види.

**Тема 11. Позичковий капітал у системі товарних відносин. Банки.**

Кредит, його суть та функції. Джерела формування кредитних коштів. Функції кредиту. Принципи кредитування. Процент, ставка проценту. Види кредитів, класифікація кредитів. Банки. Банківська система країни. Види банків. Функції банків. Операції банків. Центральний банк та його функції. Регулюючі функції кредитної системи, її цілі та методи. Монетарна політика держави, види монетарної політики.

**Тема 12. Аграрні відносини.**

Сутність аграрних відносин. Землеволодіння і землекористування. Власність на землю. Орендні відносини. Нееластичність пропозиції земельних ресурсів і особливості ціноутворення в аграрній сфері. Причини, умови та джерела утворення ренти. Диференціальна, абсолютна, монопольна земельна рента. Особливості розподілу валової і чистої доданої вартості. Ціна землі. Фактори, що формують ціну землі. Агропромислова інтеграція. Сфери АПК. Аграрна політика. Державна підтримка сільськогосподарського виробника.

**Тема 13. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його форми.**

Національна економіка: характеристика, рівні, суб'єкти, ринки. Національний продукт і його форми. Валовий суспільний продукт. Національний доход. Система національних рахунків. ВВП: суть, методи розрахунку. Національне багатство і його відтворення. Суть і структура національного багатства. Кругообіг доходу, ресурсів і продукту в процесі відтворення. Макроекономічні тотожності. Схеми відтворення К. Маркса.

**Тема 14. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та її регулювання державою.**

Економічне зростання. Заощадження і нагромадження. Закони заощадження. Валове та чисте нагромадження. Норма нагромадження та її динаміка. Фактори економічного зростання. Ефективність та їх критерії. Види, показники ефективності. Економічне зростання та економічні цикли. Фази економічного циклу. Класифікація циклів.

Зайнятість. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва. Безробіття. Види, форми, наслідки безробіття.

**Тема 15. Держава та її економічні функції. Господарський механізм у системі регулювання суспільного виробництва.**

Господарський механізм і економічні закони. Державне регулювання суспільного відтворення. Теорії державного регулювання економіки. Типи, моделі, форми та інструменти ДРЕ. Фінансова система та її роль в регулюванні виробництва. Державний бюджет. Фіскальна політика. Монетарна політика держави та механізм її дії. Необхідність та шляхи посилення державного регулювання економічного відтворення в Україні.

**Тема 16. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.**

Економічна система капіталізму вільної конкуренції: сутність і основні ознаки. Закономірності формування і розвитку монополістичного капіталізму. Економічна система регульованого капіталізму Державна власність і державний контроль. Роль ринкових регуляторів і державного регулювання в економічній системі регульованого капіталізму. Перехідна економіка. Закономірності функціонування перехідної економіки.

**Тема 17 «Суть і структура сучасного світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Економічні аспекти глобальних проблем»**

Світове господарство: його сутність та структура. Генезис становлення світового господарства. Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Європейське економічне співтовариство і його місце у світовій економіці. Економічні аспекти глобальних проблем.

**3.2. Перелік питань**

1. Предмет економічної теорії;
2. Основні етапи розвитку економічної теорії; школи та напрямки.
3. Методологія економічної теорії;
4. Функції економічної теорії та її місце в системі економічних наук.
5. Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація
6. Економічні інтереси, їх сутність і функції Виробничі можливості суспільства і потреби.
7. Суспільний процес виробництва. Відтворення, економічне зростання.
8. Фактори виробництва. Класифікація факторів та їх характеристика.
9. Проблема обмеженості ресурсів. Виробничі можливості. Крива виробничих можливостей.
10. Поняття та структура економічної системи, закони її розвитку
11. Сутність, елементи і критерії класифікації економічних систем. Концепції періодизації еволюції суспільства.

12. Сутність відносин власності. Форми та типи власності.
13. Натуральне і товарне господарство як форми організації виробництва. Сутність, причини, характеристики.
14. Товар і його властивості.
15. Закон вартості та його функції.
16. Теорії цінності товару.
17. Виникнення і розвиток грошових відносин. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.
18. Сутність грошей. Функції грошей.
19. Формування попиту та пропозиції грошей. Грошовий обіг та його закони.
20. Порухення законів грошового обігу. Інфляція. Грошові реформи.
21. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин.
22. Доходи домогосподарства. Витрати та заощадження домогосподарства.
23. Проблема нерівномірності у розподілі доходів між домогосподарствами. Політика держави по зниженню диференціації сімей за рівнем доходу.
24. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки.
25. Сутність підприємництва і умови його існування.
26. Функції підприємництва.
27. Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Перетворення грошей у капітал.
28. Робоча сила, як специфічний фактор виробництва. Властивості робочої сили, як товару.
29. Заробітна плата: сутність, форми системи.
30. Структура капіталу: постійний та перемінний капітал. Додаткова вартість. Маса та норма додаткової вартості. Прибуток: маса та норма прибутку.
31. Кругооборот капіталу. Обороти капіталу Основний та оборотний капітал. Фізичне та моральне зношення капіталу, амортизація.
32. Формування середнього прибутку та ціни виробництва.
33. Витрати підприємства: індивідуальні та суспільні витрати.
34. Бухгалтерські витрати. Постійні та змінні. Оптимізація витрат виробництва.
35. Валовий дохід. Середній та граничний дохід. Структура валового доходу і його розподілення.
36. Прибуток підприємства. Бухгалтерський прибуток. Нормальний та економічний прибуток. Показники ефективності підприємницької діяльності. Рентабельність.
37. Сутність ринку, його місце та роль в економічній системі. Механізм функціонування ринку.
38. Функції ринку, умови ефективного функціонування ринку.
39. Інфраструктура ринку.



40. Класифікація ринків за різними ознаками: види ринків, типи ринків, сегменти ринку.
41. Попит, детермінанти попиту, закон попиту, еластичність попиту.
42. Пропозиція, детермінанти пропозиції, закон пропозиції, еластичність пропозиції.
43. Рівновага попиту і пропозиції.
44. Кон'юнктура ринку, її види.
45. Кредит, сутність кредиту та його функції. Ціна кредиту.
46. Форми кредиту.
47. Банківська система країни. Банки.
48. Центральний банк та його функції.
49. Аграрне виробництво — особлива сфера вкладення капіталу.
50. Земельна рента: сутність, причини існування, умови виникнення, джерела та форми.
51. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки.
52. Державна підтримка аграрної сфери та аграрних перетворень.
53. Національна економіка: характеристика, рівні, суб'єкти, ринки.
54. Суспільний продукт і його форми: система національних рахунків: валовий внутрішній продукт (ВВП);
55. Макроекономічні тотожності. Схеми відтворення К. Маркса для простого та розширеного відтворення.
56. Економічний розвиток та економічне зростання: зміст та альтернативні трактовки, чинники економічного зростання.
57. Циклічність — загальна закономірність економічного розвитку: економічний цикл: види, фази циклу, динаміка основних макропоказників на фазах циклу,
58. Зайнятість і безробіття: сутність, форми та ефективність, зв'язок безробіття з основними показниками функціонування національної економіки;
59. Господарський механізм: сутність, функції, принципи функціонування:
60. Державне регулювання економікою: типи, моделі, форми та інструменти ДРЕ.
61. Фінансова система та її роль в регулюванні національною економікою.
62. Монетарна політика держави та механізм її дії: типи, моделі, форми та інструменти.
63. Економічна система чистого капіталізму:
64. Командно-адміністративна система:
65. Традиційна економіка
66. Змішана економічна система
67. Особливості еволюції перехідних економічних систем.
68. Світове господарство: його сутність та структура.
69. Міжнародний поділ праці і спеціалізація.

- 70. Міжнародні економічні відносини.
- 71. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил.

#### **4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ**

Вступні випробування проводяться за екзаменаційними білетами, складеними у повній відповідності до навчальних програм дисципліни. Екзаменаційний білет містить 50 тестових завдань. Кожне правильно виконане тестове завдання оцінюється у 2 бали, неправильна відповідь – 0 балів.

Сумарна оцінка за екзаменаційну роботу становить добуток кількості правильних відповідей на 2. Результати фахового випробування оцінюються за критерієм «зараховано» або «не зараховано». Зарахованою є екзаменаційна робота у якій було набрано 50 і більше балів.

Нумерація тестів абітурієнтом здійснюється в порядку від 1 до 50, а правильні відповіді подаються у вигляді чітко виписаних літер.

За наявності нечітких цифрових та літерних позначень відповідь на тест оцінюється у 0 балів.

## 5. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

«Українська академія банківської справи»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Професор \_\_\_\_\_

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 201 р.

Завдання для проведення конкурсних вступних випробувань на здобуття  
ступеня «магістр»  
з дисципліни: «Основи економіки»

Вибрати одну вірну відповіді. Кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали.

1. Хто першим з мислителів увів назву економічної науки “політична економія”?

- а) Аристотель;
- б) А.Монкретьєн;
- в) А.Сміт;
- г) Д.Рікардо.

2.....

3. ...

4.....

49....

50. Розрахунок ВВП за доходами включають:

- а) заробітну плату;
- б) пенсії та допомога по безробіттю;
- в) доходи від власності;
- г) рентні платежі.

Голова фахової атестаційної  
комісії з основ економіки \_\_\_\_\_

М.І. Синюченко

## 6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія. – Київ, “Знання-прес”, 2008. – 720 с..
2. Петруня Ю.Е. Основы экономической теории. Учебное пособие / - 4-е изд. . – К.: Знання, 2008.
3. Політична економія: Навч.посібник / За ред. К. Т. Кривенко. К.: КНЕУ, 2001. – 508 с.
4. Теоретическая экономика. Политэкономия/ Под ред. Г.П.Журавлевой. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 485 с.
5. Чухно А.А. Сучасні економічні теорії: Підручник / К.: Знання, 2007.

Голова фахової атестаційної комісії з  
основ економіки



М.І. Синюченко